

Orimattilan maatalouden tulevaisuus vuoteen 2020

Aalto, Tuija

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Hyvinkää

Orimattilan maatalouden tulevaisuus vuoteen 2020

Tuija Aalto
Maatalouselinkeinojen ko.
Opinnäytetyö
Joulukuu 2009

Tuija Aalto

Orimattilan maatalouden tulevaisuus vuoteen 2020

Vuosi 2009

Sivumäärä 37

Opinnäytetyöni tarkoitus oli kartoittaa Orimattilan kaupungin maanviljelijöiden tulevaisuuden suunnitelmia seuraavan kymmenen vuoden aikana. Orimattilan kaupungin alue on vanhaa Päijät-Hämäläistä asuin- ja viljelyseutua. Tänä päivänä Orimattilassa on 400 aktiivista maattilaa ja Orimattila on Suomen toiseksi suurin kunta tilojen keskipinta-alan perustella ja seitsemänneksi suurin viljellyn pinta-alan perusteella.

Tämä kysely on ensimmäinen, joka tehtiin Orimattilan kaupungin maaseututoimeen. Kyselyn tulosten perusteella on tarkoitus suunnitella maataloustoimiston toimintaa jatkossa. Tutkimusten tuloksista tehdään yhteenveto maataloustoimistoon.

Kyselyn tarkoituksena oli selvittää Orimattilan kaupungin maanviljelijöiden tulevaisuuden suunnitelmia seuraavan kymmenen vuoden aikana: kuinka moni tiloista jatkaa tuotantoa, minkälaista tämä tuotanto on ja kuinka laajaa. Lisäksi pyrittiin selvittämään mitä tapahtuu peltolohkoille joiden omistaja luopuu viljelystä. Kyselyssä kysyttiin viljelijöitä tietoja pellon käytöstä nyt ja vuonna 2018, tietoja sen hetken kotieläintuotannosta ja suunnitelmista tuotannon jatkon suhteen, sekä tietoja harjoitettavista sivuelinkeinoista ja kiinnostuksesta aloittaa sivuelinkeino. Lisäksi kysyttiin lisätyövoiman tarvetta ja lopuksi viljelijä sai kertoa mieltänsä Orimattilan maatalouden tulevaisuudesta.

Kysely lähetettiin postikyselynä 4.9.2008 viljelijätiedotteiden mukana. Kyselyjä lähetettiin 400 ja vastauksia saatiin 21 kappaletta. Vastausprosentti jäi todella alhaiseksi, 5 prosenttiin.

Tuloksista kävi ilmi, että Orimattilan viljelijät pitivät kaupunkinsa maatalouden tulevaisuutta pääsääntöisesti valoisana. Viljelijöitä huolettivat maatalouden rakennemuutos, maatalouden nousevat kustannukset, viljelijöiden ikääntyminen sekä kasvava työmäärä. Etenkin nuoret alle 40-vuotiaat viljelijät jaksoivat uskoa huomiseen hankkimalla lisäpeltoa ja laajentamalla tuotantoa. Myös tuotannon erikoistuminen ja viljelijöiden välisen yhteistyön kehittäminen nähtiin mahdollisuutena.

Asiasanat maatalous, maanviljelijät, tulevaisuus, kyselytutkimus

Tuija Aalto

The Future of the Agriculture in Orimattila to Year 2020

Year 2009

Pages 37

In this thesis I made a questionnaire for farmers of Orimattila. My purpose was to examine future plans of the Farmers in Orimattila within the next 10 years. Orimattila is an old locality and farming place in Päijät-Häme. Today there are 400 farms in Orimattila, which is the second biggest town in Finland, when measured by the farm's average area and the seventh biggest town in the country when measured by the cultivated area.

This questionnaire was the first, which was made in the Agriculture office of Orimattila. The Agriculture office is going to develop their actions in future based on my study. From the results of the study I will make a summary to the office.

The aim of this study was to examine the future plans of the farmers in Orimattila. The questionnaire, accompanied with a letter was posted to 400 farmers on the 9th of September 2008. 21 questionnaires were returned. The response rate was 5 per cent. The questions studied were the following: How many of the farmers continue farming, what is the production like and how large the production is it. An attempt was made to examine what would happen to the fields, when the owner wanted to give up cultivating them. The farmers were asked about what they were cultivating in their fields and what they would grow there in 2018. They were also asked about domestic animal production, their plans to continue farming, their secondary occupation and their interest to start a one. In addition, the farmers were asked about their need of extra labour and the farmers could also tell their own opinion about the future of agriculture in Orimattila.

The results showed that the farmers considered the future of their home town quite optimistic. They were concerned about the structural change of Finnish agriculture, the growing expenses of farming production, the aging of the farmers and their growing work load. Especially young, i.e. farmers under 40 years old were the most optimistic about the future; they had the courage to get extra field and expand their production. Specialization of production and co-operation among the farmers were also regarded as an opportunity.

Key words: agriculture, farmers, future, questionnaire

Sisällys

1	Johdanto.....	5
2	Orimattilan kaupunki	5
2.1	Orimattilan kaupunki	5
2.2	Orimattilan lyhyt historia ja maatalouden kehitys.....	6
3	Maatalouselinkeinojen tulevaisuus Suomessa ja Orimattilassa	8
3.1	Maatalouselinkeinojen nykytila Suomessa ja Orimattilassa	8
3.2	Maatalouselinkeinojen tulevaisuus Suomessa	9
3.3	Maatalouselinkeinojen tulevaisuus Orimattilassa	10
4	Kyselyn laatiminen.....	12
4.1	Tutkimusmetodin valinta.....	12
4.2	Kyselylomakkeen laadinta	13
4.3	Kyselyn toteutus	14
4.4	Tutkimuksen pätevyys	15
5	Kyselyn tulokset.....	16
5.1	Taustatietoa tilasta	16
5.2	Pellon käyttö	17
5.3	Kotieläintuotanto.....	18
5.4	Sivuelinkeinot	18
5.5	Työvoima	19
5.6	Kyselyn kommentit.....	20
6	Johtopäätökset	20
	Lähteet.....	22

1 Johdanto

Orimattilan kaupunki on vanhaa Päijät-Hämäläistä viljely- ja asuinaluetta; vanhimmat merkit asutuksesta ovat ajalta 8700 vuotta ennen ajanlaskunalkua. Nykyisin Orimattilassa on noin 400 aktiivista maatilaa, joista $\frac{3}{4}$ on kasvinviljelytiloja. Orimattila on Suomen toiseksi suurin kunta tilojen keskipinta-alan ja seitsemänneksi suurin kunta viljelyn peltoalan perusteella.

Opinnäytetyönäni tein kartoituksen Orimattilan kaupungin viljelijöiden tulevaisuuden suunnitelmista. Aiheen sain ollessani erikoitumisharjoittelussa Orimattilan kaupungin maataloustoimistossa. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kuinka monta orimattilalaista tilaa jatkaa tuotantoa vuonna 2020 sekä minkälaista tämä tuotanto on ja kuinka laajaa. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää mitä tapahtuu peltolohkoille, joiden viljelyn viljelijä lopettaa.

Opinnäytetyöni teoriaosuus koostuu Orimattilan kaupungin esittelystä sekä tutustumisesta pitäjään ja sen maatalouden lyhyeen historiaan sekä maatalouden merkitykseen kaupungille tänä päivänä. Lisäksi kerron Suomen maatalouselinkeinojen nykytilasta ja kehityksen ennusteista seuraavan 20-vuoden ajalla sekä kerron kuinka asetettuihin tavoitteisiin on määrä päästä niin koko maassa kuin Orimattilassakin.

Kyselyn tekeminen juuri nyt on tärkeää, koska 45 prosenttia Orimattilan viljelijöistä oli vuonna 2007 yli 50-vuotiaita. Myös maataloustuotannon kasvavat kustannukset ja työmäärä asettavat haasteita nuoremmillekin viljelijöille. Moni tila on lähivuosina päätöksen edessä, jatkaako tuotantoa vai lopettaa. Opinnäytetyöni on yritys vastata tähän kysymykseen.

2 Orimattilan kaupunki

2.1 Orimattilan kaupunki

Orimattilan kaupunki sijaitsee Etelä-Suomen läänissä, Päijät-Hämeen maakunnassa. Orimattilan naapurikuntia ovat Artjärvi, Myrskylä, Pukkila, Mäntsälä, Nastola, Lahti, Iitti, Hollola ja Kärkölä. Orimattila sijaitsee Etelä-Suomen läänin maantieteellisessä keskiössä. Orimattila kuuluu Lahden seutukuntaan. Orimattilan pinta-ala on noin 616,97 km² (Maanmittauslaitos 2009.) Aukkaita Orimattilassa oli 14 810 ja väestön tiheys 23,8 /km² 31.12.2008. (Orimattilan kaupungin internetsivut 2009.) Orimattilassa on 11 kylää: Heinämaa, Kuivanto, Karkula, Luhitkylä, Mallusjoki, Niinikoski, Pakaa, Pennala, Tietävälä, Tönnö ja Virenoja. (Elosuo 2009.)

Orimattila on kaupunkien läheistä maaseutua. Orimattila on Salpausselältä etelään viettävää rantamaata, joka kostuu viljelykseen sopivista savikoista, mutta mukana on myös metsäisiä moreenimäkiä sekä kallioisia alueita. Etelässä ja pohjoisessa on kohtalaisen alavaa ja tasaista, itäisessä osassa, lähellä Nastolan rajaa, ovat kallioiset alueet. Läntisessä osassa kaupunkia on rotkoista seutua siirroksineen, mukana on myös metsälampia ja kallioita. Järviä on Orimattilassa vähän, vesi pinta-alaa on vain 8,50 km²(Maanmittauslaitos 2009.) Orimattilalaista maisemaa ovat metsäiset harjanteet, avoimet savialueet sekä tasankoja halkovat joet. (Mäkelä 2008).

Orimattilassa Natura 2000:n kuuluvat Mallusjoen vanha metsä ja Mieliäissuo. Mallusjoen vanha metsä on vanhaa aarniometsää, joka lasketaan borealisiin luonnon metsiin. Mieliäissuo koostuu Mieliäisuon lisäksi Kairessuosta sekä niiden välisestä kannaksesta, suot ovat keidassoita ja molemmat kuuluvat valtakunnalliseen soidensuojeluohjelmaan. (Hämeen ympäristökeskus 2007).

2.2 Orimattilan lyhyt historia ja maatalouden kehitys

Suomen vanhin asutus sijoittuu Porvoon joen yläjuoksulle, joka vastaa nykyisen Orimattilan Virenojan-kylän Myllykoskea sekä Lahden Renkomäen Myllyojaa ja Ristolaa. Myllykoskella oli pyyntiyhteisön asutuskeskus jo 8700 vuotta ennen ajanlaskun alkua. (Helsingin sanomat 2002). Mallusjoen kylästä on arkeologisissa kaivauksissa löydetty kivikauden aikaista esineistöä: kivi- kirveitä ja - talttoja sekä saviruukun palasia. Kivikaudella näillä paikoilla eläneet ihmiset olivat pyytäjä-keräilijöitä, jotka kulkivat riistan perässä, eivätkä muodostaneet pysyvää asutusta. (Mäkelä 2008).

Pysyvää asutusta Orimattilan seudulle aikoi muodostua 1300-1400-luvulla, kun Hollolan ja Tennilän eränkävijät jäivät asumaan alueelle, jolta olivat raivanneet peltoa ja kaskenneet metsää. Alueen luonnonolosuhteet tarjosivat mahdollisuuden tuottavaan maatalouteen ja kaupankäyntiin. Porvoon joki halkoo Orimattilaa pohjoisesta etelään ja joen sivuhaarat ulottuvat miltei jokaiseen syntyneeseen kylään. Joen merkitys tavaran ja ihmisten kuljetuksen sekä kaupankäynnin edistäjä on kiistaton. Ensimmäinen maininta alueen kylistä on vuoden 1539 maakirjasta, jossa kerrotaan pitäjän olleen hajanainen ja epäyhtenäinen. Alueen kylät kuuluivat kolmeen eri pitäjään: Tennilään, Hollolaan ja Asikkalaan, joista kukin pitäjä hallinnoi omien kyliensä veronkantoa. Orimattila -nimeä käytettiin ensimmäisen kerran vuonna 1573 Hollolan käräjillä. Pitäjän nimi on tuomiokirjassa, koska talollinen Heinrich Mattzson (Heikki Matinpoika) Orhimattilan talosta oli syyllistynyt kyydityksen laiminlyöntiin. (Tuolloin oli talonpoikien velvollisuutena kyydittää Kruunun virkamiehiä, kun virkamiehet olivat maa-

kunnassa esimerkiksi veronkannossa.) Orhimattilan talosta tuli aikaa myöden nimi koko pitäjälle. (Mäkelä 2008).

Asutuksen vakiinnuttua perustettiin vuonna 1636 kuningatar Kristiinan käskykirjeellä Orimattilan seurakunta, joka yhdisti alueen kylät Orimattilan pitäjäksi. 1600-luvulla syntyivät Ruhan, Terriniemen ja Hilsdalin säteriratsutilat –Ruotsin vallan aikainen aateliselle kuulunut ratsutila, jonka velvollisuus oli varustaa ratsumies sotiin ja sai vastikkeeksi verovapauden–, jotka perustettiin hallitsijoiden lahjoittamalle maalle. Maata saivat sodissa hyvin menestyneet miehet. (Mäkelä 2008).

Vuonna 1871 annettiin asetus, jossa Orimattila määriteltiin kuulumaan Uudenmaan lääniin. Nälkävuosien 1868-69 jälkeen maanviljelysseurat alkoivat yhdessä lääninhallituksen kanssa opastamaan maanviljelijöitä voimaperäiseen maanviljelyyn. 1800-luvun lopulla maatalous oli elinvoimaista ja kilpailukykyistä. Maanviljelijät olivat saaneet käyttöönsä uusia maatalouskoneita sekä uusia viljelytapoja ja -kasveja. Viljanviljely vaihtui vähitellen lypsykarjatalouteen heinän viljelyn yleistyttyä. Maidon tuotanto lisääntyi, mikä johti meijerien perustamiseen (Mäkelä 2008). Esimerkiksi Ruhan meijeri perustettiin vuonna 1870. (Museovirasto 2009.)

1900-luvulla maatalous koki monia muutoksia. Vuonna 1946 Orimattilaan asutettiin 3500 karjalan evakkoa, jotka saivat asutustilan maanhankintalain perustella kauppaneuvos Askoliinilta. (Mäkelä.2008). Maanhankintalaki säädettiin vuonna 1945, lain perusteella muodostettiin maanhankintatiloja eli asutustiloja rintamamiehille, kaatuneiden sotilaiden omaisille sekä luovutettujen alueiden väestölle(Vahtola 2003, 341.) Vuosikymmenten aikana maatalous on erikoistunut, on viljelty leipäviljaa, mallasohraa, sokerijuurikasta, siemenviljaa. Lypsykarjatalouden lisäksi on harjoitettu sikataloutta. Vuonna 1965 orimattilalaisista 35 % sai elantonsa maa- ja metsätaloudesta. Tilojen keskipinta-ala oli 20 hehtaaria. Palvelujen ja teollisuuden osuus toimeentulon antajina nousi ja kun Orimattilasta tuli kaupunki vuonna 1992, maataloudesta toimeentulon sai enää alle 20 % kaupunkilaisista.(Mäkelä 2008).

EU:n aikana tilojen lukumäärä on vähentynyt kolmanneksen, tilojen keskipeltopinta-ala on kuitenkin kasvanut reilulla puolella verrattuna vuoden 1995 lukuun. Kasvinviljelytilojen osuus on niin ikään kasvanut 2000-luvun aikana ja nyt kotieläintiloja on enää vain 25 % kaikista tiloista. Tilojen viljelemien kasvien valikoima kasvanut kauran, ohran, rukiin ja vehnän lisäksi viljellään myös energia - ja valkuaiskasveja sekä kuminaa. Muutamalla tilalla on myös erikoiskasvien viljelyä, ei kuitenkaan sokerijuurikasta, jonka viljely loppui Orimattilassa EU:n supistettua sokerijuurikkaan viljelyä Suomessa. (Elosuo 2008).

3 Maatalouselinkeinojen tulevaisuus Suomessa ja Orimattilassa

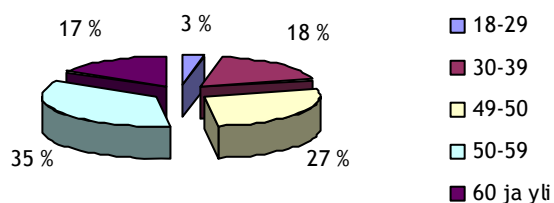
3.1 Maatalouselinkeinojen nykytila Suomessa ja Orimattilassa

Suomessa oli vuonna 2008 tukea hakeneita tiloja yhteensä noin 65 300. Kolmentoista EU vuoden aikana maatilojen määrä on vähentynyt lähes 32 %, mikä tarkoittaa 30 270 tilaa. Viljelyksessä on yhteensä 2,277 milj. hehtaaria, josta vuokrapellon osuus on noin 780 000 hehtaaria eli 34 % peltomaasta on vuokralla. Suomen maatilojen keskimääräinen peltoala 34,18ha/tila ja peruslohkonkeskikoko on 2,24 hehtaaria. Maataloustuotanto perustuu perhevilmelmiin, vuoden tukea saaneista tiloista 88,4 % oli yksityishenkilöiden ja 10,4 % perikuntien, perheyhtiöiden tai yhtymien omistuksessa. Lopun reilun prosentin tiloista omistavat osuuskunnat, osakeyhtiöt, tuotantorenkaat tai valtio, kunnat, koulut sekä seurakunnat. Tukea saaneiden tilojen viljelijöiden keski-ikä on 50,7 vuotta. (Niemi ja Alhstedt 2009, 16-18.)

Maatalouden tuotantorakenne on muuttunut EU-jäsenyysaikana. Kotieläintilojen osuus on vähentynyt ja kasvintuotantotilojen osuus on kasvanut. Vuonna 2008 tukea hakeneista tiloista 31 % oli kotieläintiloja ja 64 % kasvintuotantotiloja. Kaikista tukia hakeneista tiloista on noin 19 % lypsykarjatilaja, mikä tarkoittaa noin 13 000 tilaa. Sianlihantuottajia on 3,8 % eli noin 2480 tilaa. Naudanlihantuotantoa harjoittaa noin 4030 tilaa eli 6,2 % kaikista tiloista. Siipikarjatilaja on noin 1,3 % eli 817 tilaa. Muuta tuotantoa (esim. lammas- ja vuohialous ja hevostalous) oli 5,8 % tiloista eli 3470 tilaa. Kasvintuotanto tiloja oli 64 % eli yhteensä 41 500 tilaa. (Niemi ja Alhstedt 2009, 18-19.)

Orimattilassa on noin 400 aktiivista eli tukia hakevaa maatilaa, joiden yhteen laskettu peltopinta-ala on noin 20 000 ha, josta vuokrapeltojen osuus on noin 25 %. Tilojen keskipinta-ala vuokramaineen on 48,91 ha. Tiloista on 75 % kasvinviljelytiloja ja kotieläintiloja vain 25 %. Yleisimmät viljelykasvit ovat mallasohra, kaura, vehnä ja rehuohra. (Elosuo.2008). Kotieläimistä lypsylehmiä on 55 tilalla, lihakarjaa 16 tilalla, sikoja 11 tilalla, lampaita ja vuohia 15 tilalla, siipikarjaa 6 tilalla sekä hevosia 43 tilalla. Puhtaasti viljanviljelytiloja on 261, erikoiskasveja tuottaa 24 tilaa ja muuta kasvintuotantoa harjoitetaan 15 tilalla. (Matilda) Ympäristötukeen sitoutuneita viljelijöitä on lähes 97 % eli 387 tilaa. Luonnonmukaista tuotantoa harjoittaa 27 tilaa. Ympäristötuen erityistuista myös suojavyöhykkeiden perustaminen ja hoito sekä alkupepäisrotujen kasvattaminen ovat suosittuja tukimuotoja, molempiin on sitoutunut noin 20 tilaa. Orimattilalaisten viljelijöiden ikäjakaumasta vuodelta 2007 (Kuvio 1) yli puolet viljelijöistä oli yli 50-vuotiaita, alle 30-vuotiaita oli 3 % viljelijöistä, alle 40-vuotiaita oli 18 % ja alle 50-vuotiaita oli 27 % viljelijöistä. Yli 60-vuotiaita oli 17 % viljelijöistä. (Elosuo 2008).

Viljelijöiden ikäjakauma

Kuvio 1 Orimattilalaisten viljelijöiden ikäjakauma 2007 (Elosuo 2008)

Orimattila on Suomen toiseksi suurin kunta tilojen keskipinta-alan ja seitsemänneksi suurin viljellyn peltopinta-alan perusteella. Suurin tilojen keskipinta-ala on Siikajoella ja eniten viljeltyä peltopinta-alaa on Somerolla. Orimattilan osuus maksetuista maataloustuista on noin 12,5 miljoonaa euroa vuosittain. (Elosuo 2008).

Orimattila kuuluu päijäthämäläiseen viljaklusteri-nimiseen osaamiskeskittymään. Viljaklusteri on Päijät-Hämeen alueen vilja-alan yritysten yhteistyöverkosto. Verkosto on perustettu 2003 ja siihen kuuluvat kaikki viljan kanssa tekemisissä olevat: viljelijät ja teollisuus. Viljaklusteri jakaantuu juomaketjuun(ketjun alussa toimii 450 mallasohran viljelijää) ja leipäketjuun (alus- sa toimii 500 ohran, rukiin ja vehnän viljelijää). Viljaklusterin tavoitteena on ”edistää yritystensä alueellista verkottumista, tukea viljaa jalostavien yritysten yhteistyötä ja kohottaa alueensa elintarvikealan profiilia”. Viljelijät ovat klusterin merkittävämpiä toimijoita, joiden tuottama vilja mahdollistaa alueen viljaa jalostavan teollisuuden toiminnan. (Päijät-Hämeen viljaklusteri 2009).

3.2 Maatalouselinkeinojen tulevaisuus Suomessa

Rikkonen selvitti Suomen maatalouden tulevaisuudenkuvia elintarvikeketjun asiantuntijoilta. Kyselyllä kartoitettiin asiantuntijoiden näkemyksiä maataloudesta vuoteen 2025 asti neljän eri teeman kautta. Nämä teemat olivat maatilan fyysisen toimintaympäristön ja ympäröivän luonnon muutokset, maatalousteknologiassa ja osaamisessa tapahtuvat muutokset, maatalouden instituutioissa ja politiikassa tapahtuvat muutokset sekä maataloushyödykkeiden markkinoilla tapahtuvat muutokset. Tuloksista tärkeimpiä olivat tilakohtaisen pinta-alan sekä eläinmäärien kasvu ja automatiikan lisääntyminen etenkin kotieläintuotannossa, mutta informaatio- ja viestintätekniikka lisääntyy myös kasvukauden viljelytoimenpiteissä sekä internetin välityksellä käytävässä viljakaupassa. Muutokset kuvaavat tuotantorakenteen kehitystä yhä suurempiin tila- ja karjakokoihin, jota tukee teknologian lisääntyminen. Lisäksi maataloudesta aiheutuvat ympäristöhaitat (mm. lannan varastoinnin ongelmat) pienenevät, fosforikuormi-

tus vähenee nykyisestä, maatalouden työntekijät vähenevät työmarkkinoilta, EU:n tuet pienenevät ja maatalouden osuus BKT:stä pienenee. Nämä muutokset tarkoittavat ympäristövaikutusten pienenemistä sekä tulojen ja osaamisen vähentymistä maataloudessa. Asiantuntijat uskovat vahvasti maatalousteknologian hyödyntämiseen ja uusien teknologioiden ja teknisten innovaatioiden leviämiseen tulevaisuudessa. Maatalouspoliittinen epävarmuus johtaa maataloustuotannon erikoistumiseen, mm. luonnonmukaisen tuotannon, maaseutumatkailun tai viljelijöiden yhteistyön (urakointi) kautta sekä viljelijöiden osa-aikaisuuteen. (Rikkonen 2003, 3 ja 44-48).

Tutkimusten mukaan Suomessa arvioidaan olevan vuonna 2030 noin 35 000 aktiivista maatilaa, joista viidenneksellä eli noin 7000 tilalla olisi kotieläintuotantoa. Tällä hetkellä pelkästään maitotiloja on puolitoistakertainen määrä. Käytännössä 35 000 tilaa tarkoittaa hieman useamman kuin joka toisen nykyisen tilan jatkamista. Rakennemuutos kasvattaa tilojenkokoja, mutta vähentää samalla tilojen määrää. Maatalouden arvellaan kehittyvän niin, että eri alueille muodostuu erilaista maataloustuotantoa. Kehittymisen mahdollisuuksia suomalaisille maatiloille tarjoavat terveelliset laatutuotteet, elintarvikkeiden paikallinen jalostus ja bioenergia. (Vuorela 2009, 6.).

3.3 Maatalouselinkeinojen tulevaisuus Orimattilassa

Hämeen TE- keskus kattaa Kanta- ja Päijät- Hämeen maakuntien alueen, joilla on panostettu kolmen eri vahvuustekijän hyödyntämiseen. Näin ollen Hämeen maaseudun kehittämisstrategia perustuu elinkeinojen, asumisen ja ympäristön hyväksikäyttöön. Monipuolistamalla elinkeinoja luodaan maaseudun asukkaille töitä sekä toimeentuloa. Asumisen kehityksellä turvataan maaseudulle riittävä väestöpohja, joka varmistaa palvelujen saannin alueen asukkaille. Ympäristöä hyödynnetään sekä viihtyisän asuinympäristön virikkeenä että elinkeinojen voimavarana. Ohjelman pääpaino on monipuolisen elinkeinotoiminnan kehittämisessä. (Hämeen alueellinen maaseudun kehittämisohjelma 2007-2013, 32).

Hämeen alueellinen maaseudun kehittämisohjelma 2007-2013 perustuu kolmeen linjaan, joita erityisesti painotetaan. Nämä linjat ovat maa- ja metsätalouden kilpailukyvyn parantaminen, ympäristön ja maaseudun tilan parantaminen ja kolmantena maaseudun elinkeinoelämän monipuolistaminen ja maaseutualueiden elämän laatu.

Maa- ja metsätalouden kilpailukykyä pyritään parantamaan inhimillisen pääoman kehittämiseen tähtäävillä toimenpiteillä sekä kehittämällä maataloutta ja edistämällä innovaatioiden leviämistä. Inhimillistä pääomaa kehitetään erilaisilla kursseilla ja koulutuksilla, sekä neuvontapalveluilla. Tavoitteena on luoda alueelle useita osaamisen tihentymiä eli klustereita, jotka ovat saman tuotantos suunnan harjoittajien yhteistyöverkostoja. Saman alan yritysten verkos-

tot parantavat jäsentensä osaamista ja luovat lähialueille uusia palvelujentuottajia, mikä edelleen parantaa maatalojen kilpailukykyä vapauttamalla pääomia sekä työvoimaa maatalan perustuotannon kehitykseen. Lisäksi korostetaan viljelijöiden osaamista: itsensä kehittämistä ja elinikäistä oppimista sekä yrittäjien jaksamista ja tuotettujen tuotteiden laatua. Neuvonta sukupolvenvaihdostilanteessa sekä tuotannosta luopuvien tilojen vapautuvien resurssien uudelleen kohdentaminen jatkaville tiloille on niin ikään avainasemassa maatalouden kehityksessä. Maatilatalouden kehittämistä ja innovaatioiden levittämiseksi pyritään tukemaan maatalojen nykyaikaistamista, etenkin kotieläintuotannossa, mutta myös kasvintuotannossa ja metsätaloudessa. Tukemalla tutkimusta ja teknologian kehitystä sekä tukemalla maaseudun pienyritystoimintaa, joka parantaa maatalojen kannattavuutta sekä tasaa työhuippuja. (Hämeen alueellinen maaseudun kehittämisohjelma 2007-2013, 37-44).

Ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen pyritään maatalousmaan kestävällä käytöllä ja ympäristönsuojelulla sekä metsämaan kestävällä käytöllä. Maatalousmaan kestävällä käytöllä ja ympäristönsuojelulla pyritään maaseudun kulttuurimaiseman ja luonnonmuotoisuuden säilyttämiseen, mikä takaa viihtyisän ja elinvoimaisen maaseudun. Kestävän kehityksen periaatteita hyödynnetään maatilataloudessa lisäämällä uusiutuvien energiamuotojen käyttöä ja vähentämällä ympäristön -erityisesti vesistön- kuormitusta. Kuormitusta pyritään vähentämään kehittämällä viljelytekniikkaa ja rakentamalla monitoimikosteikkoja. Viljelijöille, jotka viljelevät peltojaan paikkakunnan hyvän viljelytavan mukaan, sekä tekevät ympäristön tilaan, maisemaan ja eläinten hoitoon kohdistuvia ympäristönsuojelullisia toimenpiteitä, maksetaan luonnonhaittakorvausta (LFA- tuki) ja ympäristötukea. Järjestelmä on vapaaehtoinen ja sitoumus kestää kerrallaan viisi vuotta. Metsämaan kestäväkäyttö pohjautuu voimassa olevaan lainsäädäntöön, jonka tavoitteena on metsien kestävä hyödyntäminen. (Hämeen alueellinen maaseudun kehittämisohjelma 2007-2013, 44-46).

Maaseudun elinkeinoelämän monipuolistamiseen pyritään elinkeinoja kehittämällä eli toteuttamalla elinkeinojen kehittämishankkeita, yritysryhmähankkeita ja myöntämällä yksityisille yrityksille tukea toiminnan kehitykseen. TE- keskuksen alueella toimii maaseudun yrittäjyysohjelma, joka on suunnattu erityisesti maaseudun pienille ja keskisuurille yrityksille sekä bioenergiaohjelma, jonka tarkoituksena on tukea ja koordinoita erityyppisten biopolttoaineiden käyttöä sekä selvittää käytön taloudellisia edellytyksiä. Maaseudun elinolojen ja elämänlaadun kehittäminen pyrkii säilyttämään maaseudun elinvoimaisena, sillä alueen asukkaat ja työpaikat mahdollistavat myös alueen palveluiden ylläpitämisen sekä tarjoamisen. Asuminen edellyttää toimivan infrastruktuurin olemassa oloa: teiden, kunnallisten palvelujen, vesi-, viemäri-, ja tietoliikenneyhteyksien on oltava kunnossa, jotta maaseudun väestö viihtyisi. (Hämeen alueellinen maaseudun kehittämisohjelma 2007-2013, 46-49).

Lahden seutukunnan maaseutualueet ovat monipuolisia maa- ja metsätalouden, muun yritystoiminnan sekä asumisen ympäristöjä. Maataloudessa kehitystoimenpiteiden avulla pyritään löytämään peltoviljelyyn uusia viljelykasveja sekä parantamaan kasvintuotannon kannattavuutta. Alueen tiivis asutus mahdollistaa lämpöyrittäjyyden pohjautuen bioenergiaan. Maaseudun ja kaupunkialueiden toimiva vuorovaikutus luo maaseutualueille mahdollisia kehityskohteita, palveluita, jolle löytyy kysyntää taajamista: kone- ja urakointipalvelut, jotka ovat nyt jo maaseudun merkittävä toimiala. Hevostaloudella on etenkin taajamien läheisyydessä hyvät kasvu edellytykset. Matkailun ja erilaisten virkistyspalveluiden kysyntä tarjoaa uusia mahdollisuuksia. Myös vapaa-ajan asutus lisää palvelujen kysyntää. (Hämeen alueellinen maaseudun kehittämisohjelma 2007-2013, 35).

4 Kyselyn laatiminen

Työni tarkoituksena oli laatia kysely Orimattilan kaupungin viljelijöille, selvittääkseni heidän tulevaisuuden suunnitelmiaan. Työni ensisijaisena tarkoituksena oli selvittää kuinka moni orimattilalainen maatila jatkaa tuotantoa vuonna 2020. Toissijaisena tavoitteena oli selvittää mitä tämä tuotanto on ja kuinka laajaa. Pyrkimyksenä oli myös selvittää mitä tapahtuu pelloille joiden omistaja luopuu viljelyksestä.

Kyselyn tulokset vaikuttavat Orimattilan kaupungin maataloustoimen toimintaan jatkossa. Vaikutukset näkyvät mm. budjetissa ja työntekijöiden määrässä.

4.1 Tutkimusmetodin valinta

Kvantitatiivinen tutkimus, eli määrällinen tutkimus, on tutkimuksenlaji, jonka tuloksia käsitellään numeroina. Kvantitatiivisen tutkimuksen keskeisiä piirteitä ovat johtopäätökset aiemmista tutkimuksista, aiemmat teoriat, hypoteesien esittäminen, käsitteiden määrittely, aineiston numeerinen mittaaminen, koehenkilöiden valinta, muuttujien muodostaminen taulukkomuotoon ja aineiston saattaminen tilastollisesti käsiteltävään muotoon sekä päätelmien teko tilastolliseen analyysiin perustuen. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 137-140).

Kysely on yksi määrällisen tutkimuksen aineiston keruutavoista. Kysely on Survey- tutkimuksen keskeinen menetelmä. Survey-tutkimus on tutkimuksen muoto, jossa asioita kysytään kaikilta vastaajilta täsmälleen samalla tavalla eli standardoidusti. Tutkimuksessa koehenkilöt muodostavat otoksen tietystä perusjoukosta. Kyselyn etuna on mahdollisuus laajan tutkimusaineiston keräykseen; tutkimukseen voi osallistua paljon henkilöitä, joita voidaan kysyä monia asioita. Jos kyselylomake on suunniteltu huolellisesti, aineisto voidaan käsitellä nopeasti tallennettuun muotoon ja analysoida tietokoneella. Kyselytutkimuksen aikataulu ja kustannukset voidaan myös arvioida melko tarkasti. Kyselytutkimuksen heikkouksia ovat mm. vastaajien suh-

tautuminen kyselyyn (onko vastattu rehellisesti?), vastaajien ymmärrys (onko vastaukset tulkittu oikein?), kadon (vastaamattomuus) osuus sekä hyvän lomakkeen laatimiseen tutkijan käyttämä aika ja vaiva. (Hirsjärvi ym. 2009, 193-195).

Työssäni tein Survey- tutkimuksen menetelmiä käyttäen kyselyn Orimattilan maanviljelijöille. Kyselylomakkeet lähetettiin postitse kaikille kaupungin viljelijöille, jolloin kyseessä oli kokonaistutkimus. (Hirsjärvi ym. 2009, 179.) Koehenkilöiden määrä oli suuri, 400 henkeä, mikä johdosta muut tutkimustavat olisivat vaatineet paljon enemmän resursseja.

4.2 Kyselylomakkeen laadinta

Kyselylomakkeen avulla voidaan kerätä tietoja: tosiasioista, käyttäytymisestä ja toiminnasta, tiedoista, arvoista, asenteista sekä uskomuksista, käsityksistä ja mielipiteistä. Lomakkeissa voidaan myös pyytää arviointeja tai perusteluita mielipiteille, toiminnoille ja vakaumuksille. Täsmälliset tosiasiat kysytään suoraan yksinkertaisina kysymyksinä joko avoimina tai monivalintakysymyksinä. Lomakkeissa on usein myös vastaajia itseään koskevia taustakysymyksiä, esimerkiksi: sukupuoli, ikä ja koulutus. (Hirsjärvi ym. 2009,197).

Kyselylomakkeen kysymykset voivat olla kolmea eri tyyppiä: avoimia kysymyksiä, joissa esitetään kysymys ja vastaaja kirjoittaa vastauksen tyhjään tilaan kysymyksen jälkeen. Monivalintakysymykset, joissa on valmiit vastausvaihtoehdot ja vastaaja valitsee mieleisensä rastittamalla tai rengastamalla. Kysymys voi olla myös avoimen ja monivalintakysymyksen välimuoto, jolloin valmiiden vastausvaihtoehtojen jälkeen esitetään avoinkysymys. Tällä avoimella kysymyksellä voidaan saada esille näkökulmia, joita ei ole etukäteen ajateltukaan. Kolmas vaihtoehto on asteikkoihin eli skaaloihin perustuva kysymys, jossa on väittämiä ja vastaaja valitsee esitetyistä väittämistä sen väittämän, jonka kanssa hän on samaa tai erimieltä. Tilan säästämiseksi kysymykset sijoitetaan yleensä lomakkeisiin yhtenäisinä sarjoina. (Hirsjärvi ym. 2009, 198-200).

Kyselylomake (Liite 1) tehtiin yhteistyössä Orimattilan kaupungin maaseututoimen kanssa. Lomakkeesta pyrittiin tekemään mahdollisimman selkeä ja helposti täytettävän näköinen, jotta viljelijät osallistuisivat mielellään tutkimukseen. Tutkimuksessa päätettiin selvittää kuutta eri aihealuetta, jotka olivat tilan perustiedot: esim. viljelijän ikä, koulutus ja päätoimisuus. Seuraava aihealue oli pellonkäyttö, jossa selvitettiin tila metsä- ja peltoalan jakaantumista sekä pellonkäyttöä vuonna 2008 ja arviota käytöstä vuonna 2018. Kohdassa mietittiin myös halukkuutta luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymiseen, lisäämään ostoon tai vuokraukseen sekä mietittiin jatkaako tila viljelyä vielä kymmenen vuoden päästä. Kolmantena kohtana oli kotieläintuotanto, jossa selvitettiin tilan sen hetkiset (syksyllä 2008) kotieläin määrät ja lajit sekä kysyttiin oliko tilalla ollut aikaisemmin kotieläintuotantoa. Kohdassa kolme selvitet-

tiin myös tilan arviota kotieläintuotannon jatkamisesta ja investointi tarpeesta. Neljäntenä kohtana kysyttiin sivuelinkeinojen harjoittamisesta sekä mahdollisesta kiinnostuksesta aloittaa tietty elinkeino. Viidentenä kohtana selvitettiin työvoiman tarvetta tilalla syksyllä 2008 ja jatkossa, työvoimaan laskettiin mukaan mm. urakointi, palkattu työvoima sekä lomituspalvelut. Kuudes kohta oli mahdollisuus kertoa omin sanoin mielipiteensä Orimattilan maatalouden tulevaisuudesta.

4.3 Kyselyn toteutus

Kyselyn aineisto voidaan kerätä postikyselyn avulla, jolloin kyselylomake lähetetään tutkimushenkilöille, he täyttävät sen itse ja postittavat lomakkeen takaisin tutkijalle. Tutkimuslomakkeen mukana lähetetään yleensä palautuskuori, jonka postimaksu on maksettu. Menettelyn etuja ovat nopeus ja aineiston vaivaton saanti. Ongelmana on vastaamattomuus eli kato, jonka suuruus riippuu koehenkilöistä ja tutkimuksen aihepiiristä. Valikoimattomalle tutkimusryhmälle lähetetyn tutkimuksen vastusprosentti on 30-40 prosenttia, mutta jos koehenkilöt tuntevat tutkimuksen itselleen tärkeäksi tai mielekkääksi voi vastausprosentti olla korkeampiakin. (Hirsjärvi ym. 2009, 196).

Kyselylomakkeen mukana lähetetään lähetekirjelmä, jossa kerrotaan kyselyn tarkoituksesta ja merkityksestä vastaajalle. Läheteessä kerrotaan lisäksi mihin mennessä lomake on palautettava sekä palautuskuoren maksetusta postimaksusta. (Hirsjärvi ym. 2009, 204).

Kysymyslomake lähetettiin kaikille Orimattilan 400 aktiiviselle tilalle 4.9.2008 viljelijätiedotteen (Liite 2) mukana, jolloin lähetteen kirjoitti Orimattilan maaseutusihteeri. Viljelijöillä oli kaksi viikkoa aikaa palauttaa kysely maataloustoimistoon. Viljelijöiden tuli palauttaa itse kyselylomake takaisin maataloustoimistoon, sillä kaupungilla ei ollut resursseja palautuskuoriin. Maataloustoimistoon jätettiin ylimääräisiä vastauslomakkeita, jotta maataloustoimistossa asioivat viljelijät voisivat täyttää lomakkeita muun asioinnin ohessa.

Kyselyn vastauksia tuli takaisin palautuspäivään 19.9.2008 mennessä 21 kappaletta, jolloin vastausprosentti on todella alhainen: 5 %. Uusintakerros olisi voinut nostaa vastausten määrää, mutta sitä ei kuitenkaan voitu suorittaa resurssien puutteen vuoksi.

Saatuja tuloksia verrattiin koko maan vastaaviin tuloksiin sekä tehtyihin ennustuksiin Suomen maatalouden kehityksestä. Taulukot tehtiin Excelillä ja avoimia kysymyksiä ja kommentteja analysoitiin erikseen.

4.4 Tutkimuksen pätevyys

Tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä on pyrittävä arvioimaan. Mittatulosten toistettavuus eli reliabelius tarkoittaa tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tulosten toistettavuus voidaan todeta erilaisilla mittareilla ja saamalla sama tulos eri tutkimuske-roilla. Mittatulosten pätevyys eli validius tarkoittaa tutkimuksen kykyä mitata juuri sitä, mitä sen on tarkoituskin mitata. Tutkimuksen pätevyys voi heikentyä, mikäli kyselylomakkeen vastaajat käsittävät lomakkeen kysymykset toisin kuin tutkija on ne tarkoittanut. Ja jos tutkija tulkitsee vastaukset oman ajattelumallinsa mukaan, ei tutkimuksen tuloksia voi pitää pätevänä. (Hirsjärvi ym. 2009, 231-232).

Tutkimuksessani vastausten luotettavuutta vähentää vastausten pieni määrä. Vastauksia oli tarkoitus saada ainakin 10 prosenttia lähetetyistä eli kaksi kertaa enemmän. Kyselylomakkeet oli kuitenkin ymmärretty pääsääntöisesti oikein, toisin joukossa oli muutamia vastaajia, jotka eivät vastanneet kaikkiin kysymyksiin. Vastaavuus täyttyi mielestäni melko hyvin, koska vastaajien ikäjakauma ja keskipinta-ala ovat todella lähellä Orimattilan vastaavia arvoja.

Alhaiseen vastausprosenttiin vaikuttaneita syitä olivat varmasti kyselyn lähetysajankohta syyskuun alussa, jolloin monella tilalla on vielä syystyöt kesken. Muita syitä olivat kyselyn lähetys yhdessä viljelijäkirjeen mukana, jolloin huomio kiinnittyi tiedotteeseen ja kysely jäi taka-alalle. Kyselyn mukana ei voitu lähettää palautuskuoria, vaan viljelijöiden piti nähdä vaivaa ja tuoda kysely itse takaisin maataloustoimistoon, mikä vesitti myös nimettömänä vastaamisen. Kahden viikon vastausaika oli mielestäni sopiva, pidempi aika olisi saattanut vähentää vastausten määrää entisestään, kun olisi ajateltu että ehtihän tässä vielä vastata ja kysely olisi unohtunut muiden töiden viedessä huomion.

Alhaiseen vastausprosenttiin vaikutti varmasti myös kannustimien puute: jos vastaajien kesken olisi vaikka arvottu jokin palkinto, tämä olisi voinut motivoida vastaamaan paremmin. Nyt ainoana kannustimena oli maataloustoimiston toiminnan kehittäminen. Tänä päivänä erilaisia kyselyitä tulee paljon, jolloin on ymmärrettävää, että kaikkiin ei jaksata vastata. (Etenkin kohderyhmä maanviljelijät, josta moni on lopen kyllästynyt tilansa hoitoon vaadittavaan byrokra-tiaan.) Monet myös ajattelevat, että heidän mielipiteellään ei ole merkitystä, koska se on vain yksi muiden joukossa. Itse kysely oli mielestäni sopivan laaja ja selkeä. Kysely oli 4-sivunen, mutta tulostettu kahdelle sivulle, jolloin se näytti lyhyemmältä. Kysymykset olivat lyhyitä ja helposti ymmärrettäviä, jolloin lomakkeentäyttö oli nopeaa.

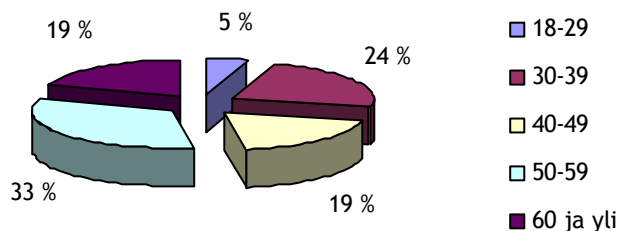

5 Kyselyn tulokset

5.1 Taustatietoa tilasta

Vastanneiden tilojen päätuotantosuunta oli 14 tilalla viljanviljely, kolmella tilalla maidontuotanto, kahdella tilalla naudanlihantuotanto, yhdellä tilalla muu kasvintuotanto (marjanviljely) ja yksi tila ei vastannut kysymykseen. Yksikään sianlihantuottaja ei vastannut. Vastanneiden viljelijöiden ikäjakauma (Kuvio 2) oli lähellä koko Orimattilan viljelijöiden vastaavaa jakaumaa. 30-39-vuotiaita ja 40-49-vuotiaita viljelijöitä oli tutkimuksessa hieman (6 % ja 8 %) enemmän kuin koko kaupungin vastaavassa kuviossa. (Kuvio 1 Orimattilan viljelijöiden ikäjakauma 2007.) Muuten jakauma (Kuvio 2) on suurin piirtein sama. Vastanneiden tilojen tuotanto oli päätoimista 16 tilalla ja osa-aikaista neljällä tilalla, yksi tila ei vastannut kysymykseen. Valtaosa vastanneista tiloista (18 tilaa) harjoittaa tavanomaista viljelyä, vain kaksi tilaa harjoittaa luonnonmukaista viljelyä ja yksi tila ei vastannut. Vastanneiden koulutustaso oli 10 viljelijällä maatalouden perustutkinto (maamieskoulu tai viljelijälinja), kolmella viljelijällä korkeakoulututkinto (agrologi tai agronomi) ja seitsemällä viljelijällä jonkin muun alan koulutus (esim. puuseppä, autonasentaja ja diplomi-insinööri) yksi tila ei vastannut koulutuskysymykseen. Melkein kaikilla vastaajilla oli maatilayrityksessään yksi tai kaksi työntekijää, yhdellä tilalla oli noin 50 työntekijää ja 4 tilaa ei vastannut kysymykseen. Kyselyyn vastanneista tiloista kaksi tilaa suunnitteli sukupolvenvaihdosta seuraavan viiden vuoden sisällä, yhdellä tilalla oli jatkaja tiedossa, mutta SPV ei ollut vielä ajankohtainen ja yhdellä tilalla oli juuri suoritettu sukupolvenvaihdos.

Vastanneiden viljelijöiden ikäjakauma

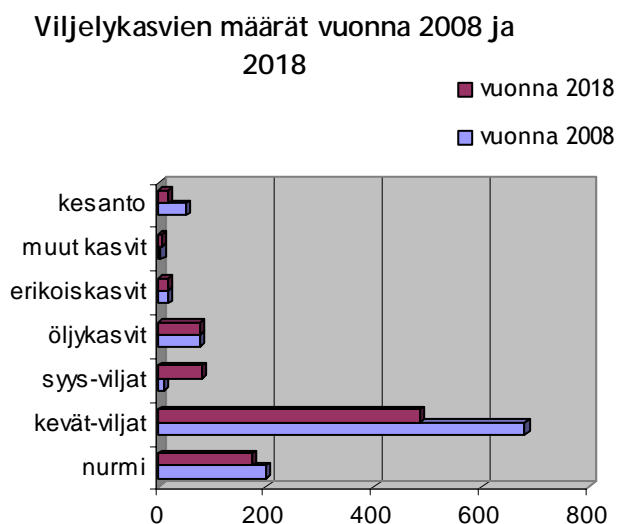

Kuvio 2 Vastanneiden viljelijöiden ikäjakauma

5.2 Pellon käyttö

Vastanneiden tilojen pellon keskimääräinen pinta-ala vuokramaat mukaan laskettuna on 48,62 hehtaaria, joka on vain 28,1 aaria pienempi kuin koko Orimattilan tilojen keskipinta-ala. Puolella, eli 10 tilalla, vastaajista oli vuokraamaa, keskimääräinen vuokrapelon osuus oli noin 20 hehtaaria tilaa kohden. Tilojen metsäala vaihteli 4 hehtaarista yli 110 hehtaariin.

Viljelykasvien pinta-alat kuluvalta vuodelta ei tuottanut ongelmia, mutta arviot kymmenen vuoden päähän olivat hankalia, moni kirjoitti saman hehtaarimäärän kumpaankin kohtaan ja viisi tilaa jätti kokonaan vuoden 2018 kohdan vastaamatta. Tutkimukseen osallistuneiden tilojen osalta kevät-viljojen viljely vähenee kymmenessä vuodessa 193,7 hehtaaria. Nurmenviljely vähenee niin ikään 27,04 hehtaaria ja kesantoala pienenee 33 hehtaaria. Erikoiskasvien, öljykasvien ja muiden kasvien viljely pysyttelee suurin piirtein samoissa lukemissa. Syysviljat kasvattavat osuuttaan 70 hehtaarilla. (Kuvio 3)

Kuvio 1 Viljelykasvien määrät vuonna 2008 ja 2018

Seuraavan kymmenen vuoden aikana viljelijöistä 14 uskoo jatkavansa itse viljelyä, kaksi viljelijää uskoo jatkavan viljelevän, kolme viljelijää uskoo vuokraavansa pellot toiselle viljelijälle, yksi viljelijä uskoo vuokraavansa tai myyvänsä pellot toiselle viljelijälle ja yksi viljelijä uskoo viljelevänsä itse tai vuokraavansa pellot toiselle viljelijälle. Viljelijöistä kahdeksan uskoo investoivansa lisäpellon ostoon, mutta pelkkään lisäpellon vuokraukseen ei yksikään viljelijä usko, viisi viljelijää uskoo sekä ostavansa että vuokraavansa lisäpeltoa, yksi viljelijä ei vastannut kysymykseen. Nuoret, alle 40-vuotiaat, viljelijät suhtautuvat avoimin lisäpellon ostoon tai vuokraukseen. Kun taas yli 50-vuotiaat viljelijät haluavat lähinnä myydä tai vuokrata peltonsa pois. Tilan koolla ei ole vaikutusta lisäpellon hankintaan, lisää maata haluavat niin

alle 30 hehtaarin tilat kuin yli 100 hehtaarin tilatkin. Luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymistä harkitsee yksi tila, kaksi tilaa harjoittaa jo luomutuotantoa ja kaksi tilaa ei vastannut kysymykseen.

5.3 Kotieläintuotanto

Kyselyyn vastanneista tiloista kotieläimiä oli seitsemällä tilalla. Lypsylehmiä oli kolmella tilalla, lihakarjaa oli neljällä tilalla, joista yhdellä tilalla oli myös lypsylehmiä. Hevosia ja poneja oli kolmella tilalla, joista kahdella oli myös lihakarjaa. Lampaista ja vuohia oli yhdellä tilalla, jossa oli myös lihakarjaa sekä hevosia ja poneja. Tiloista kahdeksan oli vuosina 1960- 2003 lopettanut kotieläintuotannon, yleensä lypsylehmien tai lihakarjan pidon, mutta mukana oli myös entinen lammastila. Yksi tila harkitsee kotieläintuotannon aloittamista hankkimalla ”pari maisemanhoitolammasta”. Kotieläintuotannon uskoo jatkuvan kuten ennenkin neljä vastaaja, yksi vastaaja uskoo vähentävänsä tuotantoa vähitellen, yksi vastaaja uskoo lopettavansa kotieläintuotannon kokonaan, koska hän ei halua investoida kotieläintuotantoon, kaksi vastaaja aikoo laajentaa. Laajentavien kotieläintuotantotilojen viljelijät ovat kumpikin alle 40-vuotiaita, sen sijaan tilan koolla ei ole vaikutusta laajennukseen. Kasvinviljelytilat eivät vastanneet kotieläintuotannon tulevaisuuden kysymyksiin.

5.4 Sivuelinkeinot

Tilat, jotka harjoittavat maatalouden ohella muuta yritystoimintaa kutsutaan monialaisiksi tiloiksi. Monialaisen tilan elinkeinoja ovat perusmaatalouden ohella erilaiset sivuelinkeinot: palvelut (esim. maatilamatkailu, urakointi ja erilaiset kuljetus- ja kiinteistöalanpalvelut sekä hevostalouden palvelut), teollisuus (esim. elintarvikkeiden jalostus, muiden tuotteiden jatkojalostus tai uusiutuvan energian tuotanto), kauppa ja rakentaminen sekä muu alkutuotanto kuin maa- ja metsätalous (esim. kalojen tai rapujen viljely tilalla, porotalous ja turkistarhaus). (Niemi ja Alhstedt 2009, 12-13).

Kyselyyn vastanneista tiloista usealla tilalla oli kiinnostusta sivuelinkeinoihin ja moni tila harjoitti yhtä tai useampaa sivuelinkeinoa, ainoastaan yksi tila halusi aloittaa uuden sivuelinkeinon harjoittamisen (tilan tuotteiden suoramyynti). Yksi tila ei ollut lainkaan kiinnostunut sivuelinkeinon harjoittamisesta. Koneurakointi oli suosituin yksittäinen sivuelinkeino, kyselyyn vastanneista tiloista seitsemän harjoitti urakointia. Myös tilantuotteiden suoramyyntiä sekä polttopuun/hakkeen valmistusta ja myyntiä sekä erilaisia hevostalouden palveluja harjoitettiin. Muita sivuelinkeinoja olivat esimerkiksi viherrakennus, puusepäntyöt ja maanrakennus.

Kaikkiin mainittuihin sivuelinkeinoihin oli kiinnostusta parilla kolmella tilalla mutta yksikään elinkeinoista ei erottunut joukosta. Kiinnostavimmat olivat koneurakointi, hevostalouden palvelut ja kuljetuspalvelut, joita kaikkia piti kiinnostavana kolme tilaa. Vähiten kiinnostava olivat muut sivuelinkeinot, joita piti kiinnostavana yksi tila (Taulukko 1). Nuoret alle 40-vuotiaat viljelijät, osa-aika viljelijät sekä alle 50 hehtaarin tilat harjoittavat herkemmin sivuelinkeinoja. Kun sen sijaan taas yli 55-vuotiaat, päätoimiset viljelijät ja yli 50 hehtaarin tilat eivät ole yhtä kiinnostuneita sivuelinkeinoista. Kaksi tilaa ei vastannut kysymykseen.

Sivuelinkeinot	Harjoitetaan	On kiinnostusta
Koneurakointi	7	3
Elintarvikkeiden jatkojalostus	0	2
Muiden maataloustuotteiden jatkojalostus	1	2
Maatilamatkailu	0	2
Hevostalouden palvelut	2	3
Polttopuun/hakkeen valmistus ja myynti	2	2
Tilantuotteiden suoramyynti	3	2
Kuljetuspalvelut	0	3
Muut sivuelinkeinot	7	1

Taulukko 1 Vastaajien sivuelinkeinot ja kiinnostus sivuelinkeinoihin

5.5 Työvoima

Vuonna 2005 viljelijäperheen jäsenet tekivät itse 87 prosenttia maatalojen maataloustöistä. Vakituisesti palkatun henkilöstön osuus oli vajaat neljä prosenttia maataloustöistä. Tilapäinen sesonkityövoima ja maatalouslomittajat tekivät molemmat hieman yli neljä prosenttia maatalojen maataloustöistä. Urakoitsijoiden osuus maataloustöistä oli yksi prosentti. Palkatun työvoiman käyttö vaihtelee eri tuotantosunnittain. Tilojen, jotka ovat erikoistuneita puutarhatalouteen, maataloustöistä tekee melkein puolet palkattu työvoima. Palkattua työvoimaa käytetään vähän viljajaloilla, lypsykarjajaloilla sekä lammas- ja vuohitaloilla. Maatalouslomittajien työpanos oli noin kuusi prosenttia lypsykarjajalojen maataloustöistä. (TIKE 2006).

MYEL- vakuutetut (maatalousyrittäjän eläkevakuutus) maatalousyrittäjät voivat käyttää maatalouslomituspalveluita. Lomituspalveluita voi saada, jos harjoittaa maatalouden tuloverotuk-

seen kuuluvaa kotieläintaloutta tai viljanviljelyä. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain mukaisesti maatalousyrittäjällä on mahdollisuus saada vuosilomaa ja sijaisapua. Vuosiloma on tarkoitettu päätoimisille kotieläintuottajille, jolla on vähintään neljä eläinyksikköä kotieläimiä. (Yhden eläinyksikön lomituksessa muodostaa mm.1 lypsylehmä, 4 emolehmää, 3 hevosta, 3 emakkoa porsaineen tai 30 siitoskettua). Sijaisapua myönnetään, jos maatalousyrittäjän töistä säännöllisesti huolehtinut yrittäjä ei tilapäisesti pysty huolehtimaan tilansa töistä. Sijaisapua voidaan myöntää myös kasvinviljelijälle tai sivutoimiselle viljelijälle. (MELA 2009).

Kyselyyn vastanneilla tiloilla käytettiin muuna työvoimana ylivoimaisesti eniten yhteistyötä muiden viljelijöiden kanssa (14 tilaa) ja myös jatkossa kahdeksalla tilalla oli tarkoitus tehdä yhteistyötä muiden kanssa. Urakointipalveluja käytti kymmenen vastanneista tiloista ja jatkossa niitä aikoi käyttää viisi tilaa. Tilapäistä palkkatyövoimaa käytti kuusi tilaa ja niin ikään kuusi tilaa aikoi myös tulevaisuudessa käyttää tilapäistä palkkatyövoimaa. Vakituista palkkatyövoimaa ei käyttänyt yksikään tila, mutta yksi tila suunnitteli palkkaavansa vakituiseen työsuhteeseen työntekijän. Kolme kotieläintilaa käytti lomituspalveluja ja jatkossa niitä uskoivat käyttävänsä yksi tila, (kaksi muuta kotieläintilaa aikoo lopettaa kotieläintuotannon.) Kahdella tilalla ei ollut tarvetta lisätyövoimaan.

5.6 Kyselyn kommentit

Kyselyyn vastanneista tiloista 12 kommentoi Orimattilan maatalouden tulevaisuutta. Yhdeksän tilaa ei halunnut kommentoida Orimattilan maatalouden tulevaisuutta. Kommenteissa toistuvat arvelut tilakoon ja eläinmäärien kasvusta, sekä kasvinviljelyn lisääntymisestä ja kotieläintuotannon vähenemisestä. Myös maatalouden nousevat kustannukset, viljelijöiden ikääntyminen sekä kasvava työmäärä aiheuttivat monelle huolta. Orimattilan maatalouden tulevaisuus nähtiin kuitenkin pääasiassa valoisana: erikoistuva tuotanto ja viljelijöiden välinen yhteistyö nähtiin mahdollisuutena kustannussäästöön ja parempaan toimeentuloon.

6 Johtopäätökset

Kyselyn tarkoituksena oli tutkia Orimattilan maanviljelijöiden tulevaisuuden suunnitelmia seuraavan kymmenen vuoden aikana: kuinka monta orimattilalaista tilaa jatkaa tuotantoa vuonna 2020 sekä minkälaista tämä tuotanto on ja kuinka laajaa. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää mitä tapahtuu peltolohkoille, joiden viljelijä lopettaa viljelyn. Kyselyn vastausprosentti jäi niin alhaiseksi, että luotettavia johtopäätöksiä on vaikea tehdä. Kyselyyn vastanneista löytyi selkeästi niitä, jotka aikovat jatkaa ja laajentaa tuotantoaan nykyisestä. Sekä niitä jotka aikovat lopettaa viljelyn ja/tai kotieläinten pidon lähivuosina. Halukkuuteen jatkaa vaikutti paitsi viljelijän ikä myös tilan koko ja elinkelpoisuus.

Kyselyn kohderyhmään valittiin kaikki kaupungin 400 viljelijää, jotta jokaisella olisi mahdollisuus osallistua ja sanoa mielipiteensä. Vaikka vastauksia tuli vähän, mukana on silti vastaajia eri tuotantosuunnista, ikäryhmistä ja eri koulutus pohjien omaavilta viljelijöitä. Mietityttää kuitenkin miksi yksikään hevos- tai sikatila ei vastannut kyselyyn. Kyselyn lähetysajankohtana (syksyllä 2008), sikasykli oli pohjamudissa ja tuotannon kannattavuus todella alhainen, mikä varmaan aiheutti sikatilallisten haluttomuuden kommentoida tuotantoaan. Mutta se ei selitä mikseivät hevostilat vastanneet kyselyyn, vaikka Orimattila tunnetaan hevosistaan ja raviurheilusta.

Sekä Suomessa, että Orimattilassa käydään läpi maatalouden rakennemuutosta, joka kasvat-
taa tilakokoa, mutta vähentää tilojen määrää. Kotieläintilojen määrä vähenee, mutta eläinyksiköiden koot kasvavat. Ne tilat jatkavat ja laajentavat tuotantoa, joilla on oikeasti kiinnostusta maatalouteen; harrastus- ja näennäisviljely vähenee, jolloin viljelystä vapautuneet peltolohkot saadaan mukaan tuottavaan viljelyyn. Peltojen vuokraus vähenee ja ostaminen lisääntyy pellon hehtaarihinnan laskiessa kun markkinoille tulee viljelyn lopettaneilta tiloilta peltoa. Tilojen koon kasvaessa myös työmäärä lisääntyy, mikä luo tarpeen toimivien automaatoratkaisujen löytämiseen – etenkin kotieläintaloudessa, mutta myös kasvinviljelyssä ja metsätaloudessa. Tuotantoa pyritään erikoistamaan ottamalla viljelyyn uusia viljelykasveja, harjoittamalla sivuelinkeinoja sekä panostamalla tuotettujen tuotteiden laatuun.

Nyt jälkeenpäin tulee mietittyä, mitä olisi voinut tehdä toisin. Ainakaan kyselyä ei olisi kannattanut lähettää monen tilan ruuhkahuipun aikaan, mutta itse halusin kiirehtiä tutkimusta, koska kuvittelin ehtiväni tekemään opinnäytetyöni ennen toisen poikani syntymää, mikä oli harhaluulo. Myös lomakkeen testaaminen ennen lähettämistä olisi voinut olla viisasta, testaamalla olisi saatu karsittua väärinymmärryksiä. Mahdollisuus vastata lomakkeeseen internetissä olisi voinut olla toinen, ehkä jopa vaivattomampi, tapa vastata. Konkreettinen palkinto, vaikka arpoa vastaajien kesken liput Orimattilan mieslaulajien konserttiin, olisi varmasti lisännyt vastausinnokkuutta.

Orimattila on ja tulee jatkossa olemaankin vahvasti kasvinviljelyaluetta, mutta pelkkä viljanviljely ei kannata ilman kotieläimiä tai tuotannon erikoistumista tai sivuansioita. Päätoimisen maatalouden rinnalle tulee yhä useammin sivuelinkeinoja, jotka parantavat koko tuotannon kannattavuutta sekä tasaavat työn määrää yrityksessä.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009. Tutki ja kirjoita.15. uudistettu painos. Kariston kirjapaino Oy; Hämeenlinna.

Niemi ja Ahlstedt. (Toim.) 2009. Suomen maatalous ja maatalouselinkeinot 2009. MTT:n taloustutkimus; Vammala.

Vahtola 2003. Suomen historia jääkaudesta Euroopan unioniin. Otavan kirjapaino Oy; Keuruu.

Vuorela 2009. Maatilat kasvavat ja monialaistuvat, Maaseudun tulevaisuus 13.11.2009. Viesti-lehdet Oy. Lehtisepät Oy; Jyväskylän paino.

Elektroniset lähteet

Helsingin sanomat 7.11.2002. HS Digilehden arkisto. Tulostettu 11.10.2009.
<http://www.hs.fi/arkisto/tulosta/artikkeli/HS200221107SIIKA0496c/>

Hämeen alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma 2007-2013. Tulostettu 3.9.2008.
<http://www.te-keskus.fi/Public/download.aspx?ID=4876&GUID={CA30303F-C804-44EC-8204-C297D93C7B2E}>

Hämeen ympäristökeskus 2007. Orimattilan Natura-alueet. Viitattu 8.11.2009.
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=2278&lan=fi>

Maanmittauslaitoksen vuositilastot, pinta-alat kunnittain 1.1.2009. Luettu 2.11.2009.
http://www.maanmittauslaitos.fi/Julkaisut_ja_asiakirjat/Tilastot/Vuositilastot/

Matilda maatilarekisteri. Viitattu 28.9.2009.
http://www.matilda.fi/servlet/page?_pageid=568,570,193&_dad=portal30&_schema=PORTAL30

MELA Maatalousyrittäjien eläkelaitos 2009. Lyhyesti lomituksesta. Viitattu 20.11.2009.
<http://www.mela.fi/Sisaltosivu.aspx?path=172,114,661>

Museovirasto. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt 1993-luettelo. Mallusjärven-Porvoonjoen kulttuurimaisema. Viitattu 2.11.2009.
<http://www.nba.fi/rky1993/kohde1237.htm>

Mäkelä 2008. "Elettiin sit ennenkii." -Orimattilan historia. Tulostettu 28.9.2009.
<http://www.orimattila.fi/sivu.php?id=59&sivuid=107>

Orimattilan kaupungin internet-sivut. Viitattu 2.11.2009.
<http://www.orimattila.fi/sivu.php?id=59&sivuid=0>

Päijät-hämeen viljaklusteri 2009. Viitattu 26.11.2009.
<http://www.viljaklusteri.fi/fi/etusivu/?id=288>

Rikkonen 2003. Maatalouden tulevaisuus vuoteen 2025: Elintarvikeketjun asiantuntijoiden tulevaisuudenkuvia Suomen maataloudesta, väliraportti. Tulostettu 3.9.2008.
www.mmts/pdf/mmts32.pdf

TIKE Tilastokeskus 2006. Maatilojen työvoima väheni 25 500:lla. Viitattu 20.11.2009.
http://www.mmmtike.fi/fi/index/tiedotteet/060512_tyovoima.html

Julkaisemattomat lähteet

Elosuo. Orimattilan maataloussihteerin haastelu Orimattilan maatalouden tilanteesta 2008. 5.9.2008.

Kuviot

Kuvio 1 Orimattilalaisten viljelijöiden ikäjakauma 2007 (Elosuo. 2008).....	9
Kuvio 2 Vastanneiden viljelijöiden ikäjakauma.....	16
Kuvio 3 Viljelykasvien määrät vuonna 2008 ja 2018	17

Taulukot

Taulukko 1 Vastaajien sivuelinkeinot ja kiinnostus sivuelinkeinoihin	19
--	----

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake	27
Liite 2 Viljelijätiedote	31
Liite 3 Tutkimusraportti Orimattilan maaseututoimistoon.....	32

KYSELYLOMAKE

Rastittakaa, ympyröikää tai kirjoittakaa mielestänne sopivin vaihtoehto kuhunkin kohtaan.

1. Perustietoa tilasta

Minä vuonna olette syntyneet? _____

Kuinka kauan olette viljellyt tilaa nimissänne? _____

Koulutuksenne?

1. maatalousalankoulutus, taso? _____

2. muun alan koulutus, ala? _____

Tilan päätuotantosuunta? _____

Tilan tuotantotapa? 1. tavanomainen   2. luonnonmukainen

Onko tuotanto päätoimista?   1. kyllä   2. ei

Työntekijöiden määrä yrityksessä? (sisältää myös palkatut) _____

Työtuntien määrä vuodessa? (yhteensä kaikilta) _____

Onko sukupolvenvaihdos tilalla ajankohtainen?

1. kyllä   2. ei

Onko tilalle jatkaja tiedossa?

1. kyllä   2. ei

Milloin sukupolvenvaihdos olisi tarkoitus tehdä? 20_____

2. Pellon käyttö

Viljelyksessä oleva pinta-ala yhteensä? (oma + vuokrattu) _____ ha

josta omaa maata _____ ha

Tilan metsäala _____ ha

Uskotteko siirtyvänne luomuun seuraavan kymmenen vuoden aikana?

1. kyllä   2. ei   3. tila on jo luomussa, tai siirtymävaiheessa luomuun

Pellon käyttö nyt ja jatkossa (kertokaa todennäköisin arvionne)

kasvi	2008	2018
nurmi	_____ ha	_____ ha
kevät-viljat	_____ ha	_____ ha
syys-viljat	_____ ha	_____ ha
öljykasvit	_____ ha	_____ ha
erikoiskasvit	_____ ha	_____ ha
muut kasvit	_____ ha	_____ ha
kesanto	_____ ha	_____ ha

Miten uskotte tilanne viljelyn jatkuvan seuraavan kymmenen vuoden aikana?

1. viljelette itse
2. jatkaja viljelee
3. vuokraatte pellot toiselle viljelijälle
4. myytte pellot toiselle viljelijälle

Uskotteko investoivanne seuraavan kymmenen vuoden aikana:

- lisämaan ostoon?   1. kyllä   2. ei
- lisäpeltojen vuokraukseen?   1. kyllä   2. ei

3. Kotieläintuotanto

Tilalla on seuraavia kotieläimiä: mitä ja paljonko? (rastittakaa/ympyröikää tilallanne olevat eläimet ja merkitkää lukumäärä kyseisen eläinlajin kohdalle.)

1. lypsylehmiä_____
2. emolehmiä_____
3. lihakarjaa_____
4. emakoita_____
5. lihasikoja_____
6. hevosia ja poneja_____
7. kanoja_____
8. lampaita_____
9. vuohia_____
10. muita, mitä lajia ja paljonko?_____

Kotieläintuotanto lopetettiin vuonna _____

Mitä kotieläimiä tilalla silloin oli? _____,

Uskotteko aloittavanne kotieläintuotannon seuraavan kymmenen vuoden aikana?

1. kyllä, mitä eläimiä? _____ 2. ei

Miten uskotte kotieläintuotannon jatkuvan seuraavan kymmenen vuoden aikana?

1. jatkatte itse kuten ennenkin
2. tilan jatkaja jatkaa kuten ennenkin
3. vähennätte tuotantoa vähitellen
4. lopetatte tuotannon ja vaihdatte toisen kotieläimeen, mihin? _____
5. lopetatte kotieläin tuotannon kokonaan, miksi? _____

Uskotteko investoivanne kotieläintuotantoon seuraavan kymmenen vuoden aikana?

(voitte valita useamman kuin yhden vaihtoehdon)

1. laajentamalla tuotantoa
2. parantamalla eläinainesta, esim. alkionsiirto
3. automatisoimalla kotieläintöitä, esim. lypsyrobotti tai liemiruokkija
4. parantamalla eläinten hyvinvointia, esim. jaloittelutarha tai karsinarakenteet
5. peruskorjaamalla kotieläintiloja
6. ei kotieläinpuolen investointeja

4. Sivuelinkeinot

sivuelinkeino	harjoitetaan	on kiinnostusta	aloitetaan
Koneurakointi	x	x	x
Elintarvikkeiden			
jatkojalostus	x	x	x
Muiden			
maataloustuotteiden			
jatkojalostus	x	x	x
Maatilamatkailu	x	x	x
Hevostalouden palvelut	x	x	x

Polttopuun/hakkeen valmistus ja myynti	x	x	x
Tilan tuotteiden suoramynti	x	x	x
Kuljetuspalvelut	x	x	x
Muuta, Mitä?			
_____	x	x	x

5. Työvoima

Oletteko käyttäneet tai uskotte jatkossa käyttävänne seuraavia työvoimaan liittyviä palveluja?

	käytetään	käytetään jatkossa
urakointi	1	2
yhteistyö muiden viljelijöiden kanssa	1	2
vakituista palkkatyövoimaa	1	2
tilapäistä palkkatyövoimaa	1	2
lomituspalveluja	1	2
ei tarvetta lisätyövoimalle	1	2

6. Orimattilan maatalouden tulevaisuus teidän näkökulmastanne

---

KIITOS VASTAUKSESTANNE!

Hei!

Tukihallinnon arvioiman maksatusaikataulun mukaan ympäristötuki, luonnonhaittakorvaus ja ympäristötuen erityistuet lähtevät maksuun syys- lokakuun vaihteessa.

Syksyn 2008 hakuaikoja:

*Satovahingosta ilmoitus/hakemus kuntaan heti kun vahinko havaitaan. Sadonkorjuun jälkeen tehdyn hakemuksen perusteella ei satovahinkoarviointia voida suorittaa eikä korvausta myöntää.

*Sikojen ja siipikarjan kansallisten tukien (Inro 200) haku päättyy 15.9.2008

*Eu:n siementuotannon tuki timoteille
- siementuotantosopimus kuntaan 15.9.2008 mennessä

*Kansalliset siementuet vuodelta 2007
- viljelytarkastuspäätös kuntaan viim. 30.9.2008

*Sonnipalkkion 4 haku 10. -24.11.2008

Viljelijätietojen selailupalvelu eli Vipu on viljelijöiden käytössä internetissä. Viljelijä voi tukihakemustietojen lisäksi katsoa Vipu-palvelussa mitä lomakkeita hän on kuntaan palauttanut, mitä tukea hän on minäkin vuonna hakenut ja paljonko tulotukia on vuosittain maksettu. Viljelijä näkee Vipu-palvelussa periaatteessa kaikki tiedot, jotka hän on tukihakemuksissaan ilmoittanut. Lisäksi viljelijöillä on mahdollista käyttää peltokarttapalvelua eli Vipu-karttaa. Palvelun avulla jokaisen peltoalaperusteisia tukia hakeneen viljelijän on mahdollista selata peruslohkojensa rajaviivoja. Vipu-kartan avulla on mahdollisuus tehdä etäisyys- ja pinta-alamittauksia. Palvelusta on hyötyä tukihakemuksen täytössä erityisesti kasvulohkojen pinta-alojen määrittämisessä. Vipuun tarvittavia käyttöoikeushakemuksia saa maataloustoimistosta.

Liitteenä kyselylomake, jonka on laatinut AMK- agrologiksi opiskeleva Tuija Aalto. Tuija Aalto tekee opinnäytetyötään aiheesta Orimattilan maatalouden kehitys vuoteen 2020 mennessä. Kyselylomakkeeseen vastaaminen on vapaaehtoista mutta toivomme runsasta osanottoa kyselyyn. Vain vastaamalla voitte vaikuttaa kyselyn tuloksiin ja käyttöarvoon jatkossa. Kyselylomakkeen voitte palauttaa maataloustoimistoon 19.9.2008 mennessä.

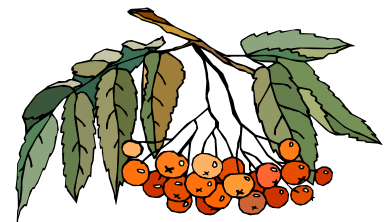
MAATALOUSTOIMISTON YHTEYSTIEDOT

Orimattilan kaupunki/maataloustoimisto (AUKIOLOAJAT ma –pe 9- 15)
Erkontie 9, PL 46
16301 Orimattila

Minna Elosuo maataloussihteeri
puh.040-720 9934 minna.elosuo@orimattila.fi

Johanna Pennanen toimistoagrologi
puh. 040-354 8596 johanna.pennanen@orimattila.fi

Syksyisin terveisin
Minna Elosuo

Orimattilan maatalouden tulevaisuus vuoteen 2020

Tuija Aalto
Laurea Ammattikorkeakoulu
Tutkimusraportti
Joulukuu 2009

Orimattilan kaupunki teetti syksyllä 2008 kunnan viljelijöille kyselytutkimuksen heidän tulevaisuuden suunnitelmistaan. Tarkoituksena oli selvittää kuinka moni orimattilalainen tila jatkaa viljelyä vielä kymmenen vuoden päästä; minkälaista tämä tuotanto on ja kuinka laajaa. Lisäksi haluttiin tietää mitä tapahtuu peltolohkoille, joiden viljelijä lopettaa viljelyn.

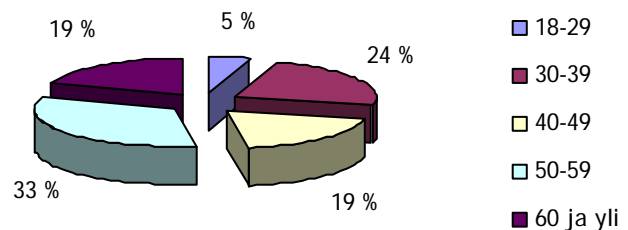
Kysely lähetettiin kaikille 400 Orimattilan maanviljelijälle, jotta kaikilla olisi mahdollisuus osallistua ja sanoa mielipiteensä. Kyselyyn vastasi 21 tilaa, jolloin vastausprosentti oli 5 %.

Taustatietoa tilasta

Vastanneiden tilojen päätuotantosuunta oli 13 tilalla viljanviljely, kolmella tilalla maidontuotanto, kahdella tilalla naudanlihantuotanto, yhdellä tilalla muu kasvintuotanto (marjanviljely) ja kaksi tilaa ei vastannut kysymykseen. Yksikään sianlihantuottaja tai hevostila ei vastannut.

Vastanneiden viljelijöiden ikäjakauma

Vastanneiden viljelijöiden ikäjakauma (Kuvio 1) oli lähellä koko Orimattilan viljelijöiden vastaavaa vuoden 2007 jakaumaa. 30-39-vuotiaita ja 40-49-vuotiaita viljelijöitä oli tutkimuksessa hieman (6 % ja 8 %) enemmän kuin kaupungin vastaavassa taulukossa. Muuten jakauma on suurin piirtein sama.

Vastanneiden tilojen tuotanto oli päätoimista 16 tilalla ja osa-aikaista neljällä tilalla, yksi tila ei vastannut kysymykseen. Valtaosa vastanneista tiloista (18 tilaa) harjoittaa tavanomaista viljelyä, vain kaksi tilaa harjoittaa luonnonmukaista viljelyä ja yksi tila ei vastannut.

Kuvio 1 Vastanneiden viljelijöiden ikäjakauma

Vastanneiden koulutustaso oli 10 viljelijällä maatalouden perustutkinto (maamieskoulu tai viljelijälinja), kolmella viljelijällä korkeakoulututkinto (agrologi tai agronomi) ja seitsemällä viljelijällä jonkin muun alan koulutus (esim. puuseppä, auton asentaja ja diplomi-insinööri) yksi tila ei vastannut koulutuskysymykseen.

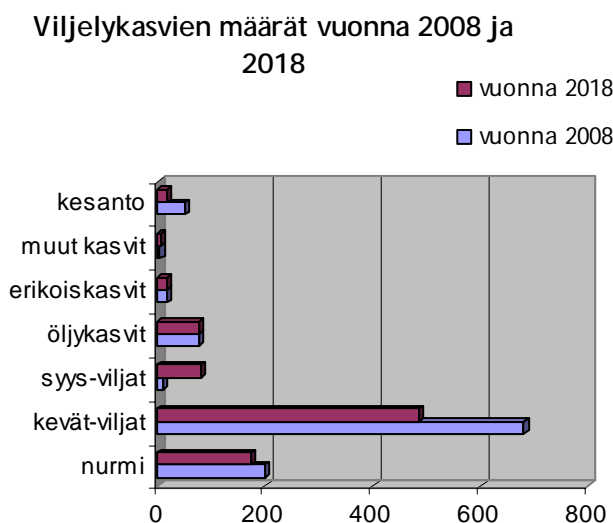
Melkein kaikilla vastaajilla oli maatilayrityksessään yksi tai kaksi työntekijää, yhdellä tilalla oli noin 50 työntekijää ja 4 tilaa ei vastannut kysymykseen.

Kyselyyn vastanneista tiloista kaksi tilaa suunnitteli sukupolvenvaihdosta seuraavan viiden vuoden sisällä, yhdellä tilalla oli jatkaja tiedossa, mutta SPV ei ollut vielä ajankohtainen ja yhdellä tilalla oli juuri suoritettu sukupolvenvaihdos.

Pellon käyttö

Vastanneiden tilojen pellon keskimääräinen pinta-ala vuokramaat mukaan laskettuna on 48,62 hehtaaria, joka on vain 28,1 aaria pienempi kuin koko Orimattilan tilojen keskipinta-ala. Puolella, eli 10 tilalla, vastaajista oli vuokramaata, keskimääräinen vuokrapellon osuus oli noin 20 hehtaaria tilaa kohden. Tilojen metsäala vaihteli 4 hehtaarista yli 110 hehtaariin.

Tutkimukseen osallistuneiden tilojen osalta kevät-viljojen viljely vähenee kymmenessä vuodessa 193,7 hehtaaria. Nurmenviljely vähenee niin ikään 27,04 hehtaaria ja kesantoala pienenee 33 hehtaaria. Erikoiskasvien, öljykasvien ja muiden kasvien viljely pysyttelee suurin piirtein samoissa lukemissa. Syysviljat kasvattavat osuuttaan 70 hehtaarilla. (kuvio 2)

Kuvio 2 Viljelykasvien määrät vuonna 2008 ja 2018

Seuraavan kymmenen vuoden aikana viljelijöistä 14 uskoo jatkavansa itse viljelyä, kaksi viljelijää uskoo jakajan viljelevän, kolme viljelijää uskoo vuokraavansa pellot toiselle viljelijälle, yksi viljelijä uskoo vuokraavansa tai myyvänsä pellot toiselle viljelijälle ja yksi viljelijä uskoo viljelevänsä itse tai vuokraavansa pellot toiselle viljelijälle.

Viljelijöistä kahdeksan uskoo investoivansa lisäpellon ostoon, mutta pelkkään lisäpellon vuokraukseen ei yksikään viljelijä usko, viisi viljelijää uskoo sekä ostavansa että vuokraavansa lisäpeltoa, yksi viljelijä ei vastannut kysymykseen. Nuoret, alle 40-vuotiaat, viljelijät suhtautuvat avoimin lisäpellon ostoon tai vuokraukseen. Kun taas yli 50-vuotiaat viljelijät haluavat lähinnä myydä tai vuokrata peltonsa pois. Tilan koolla ei ole vaikutusta lisäpellon hankintaan, lisää maata haluavat niin alle 30 hehtaarin tilat kuin yli 100 hehtaarin tilatkin. Luonnonmukaiseen tuotantoon siirtymistä harkitsee yksi tila, kaksi tilaa harjoittaa jo luomutuotantoa ja kaksi tilaa ei vastannut kysymykseen.

Kotieläintuotanto

Kyselyyn vastanneista tiloista kotieläimiä oli seitsemällä tilalla. Lypsylehmiä oli kolmella tilalla, lihakarjaa oli neljällä tilalla, joista yhdellä tilalla oli myös lypsylehmiä. Hevosia ja poneja oli kolmella tilalla, joista kahdella oli myös lihakarjaa. Lampaista ja vuohia oli yhdellä tilalla, jossa oli myös lihakarjaa sekä hevosia ja poneja. Tiloista kahdeksan oli vuosina 1960- 2003 lopettanut kotieläintuotannon, yleensä lypsylehmien tai lihakarjan pidon, mutta mukana oli myös entinen lammastila. Yksi tila harkitsee kotieläintuotannon aloittamista hankkimalla "pari maisemanhoitolammasta".

Kotieläintuotannon uskoo jatkuvan kuten ennenkin neljä vastaajaa, yksi vastaaja uskoo vähentävänsä tuotantoa vähitellen, yksi vastaaja uskoo lopettavansa kotieläintuotannon kokonaan, koska hän ei halua investoida kotieläintuotantoon, kaksi vastaajaa aikoo laajentaa. Laajentavien kotieläintuotantotilojen viljelijät ovat kumpikin alle 40-vuotiaita, sen sijaan tilan koolla ei ole vaikutusta laajennukseen.

Sivuelinkeinot

Kyselyyn vastanneista tiloista usealla tilalla oli kiinnostusta sivuelinkeinoin ja moni tila harjoitti yhtä tai useampaa sivuelinkeinoa, ainoastaan yksi tila halusi aloittaa uuden sivuelinkeinon harjoittamisen (tilan tuotteiden suoramyynti). Yksi tila ei ollut lainkaan kiinnostunut sivuelinkeinojen harjoittamisesta. Koneurakointi oli suosituin yksittäinen sivuelinkeino, kyselyyn vastanneista tiloista seitsemän harjoitti urakointia. Myös tilantuotteiden suoramyyntiä sekä polttopuun/hakkeen valmistusta ja myyntiä sekä erilaisia hevostalouden palveluja harjoitettiin. Muita sivuelinkeinoja olivat esimerkiksi viherrakennus, puusepäntyöt ja maanrakennus.

Kaikkiin mainittuihin sivuelinkeinoin oli kiinnostusta parilla kolmella tilalla mutta yksikään elinkeinoista ei erottunut joukosta. Kiinnostavimmat olivat koneurakointi, hevostalouden palvelut ja kuljetuspalvelut, joita kaikkia piti kiinnostavana kolme tilaa. Vähiten kiinnostava olivat muut sivuelinkeinot, joita piti kiinnostavana yksi tila. (Taulukko 1) Nuoret alle 40-vuotiaat viljelijät, osa-aika viljelijät sekä alle 50 hehtaarin tilat harjoittavat herkemmin sivuelinkeinoja. Kun sen sijaan taas yli 55-vuotiaat, päätoimiset viljelijät ja yli 50 hehtaarin tilat eivät ole yhtä kiinnostuneita sivuelinkeinoista. Kaksi tilaa ei vastannut kysymykseen.

Sivuelinkeinot	Harjoitetaan	On kiinnostusta
Koneurakointi	7	3
Elintarvikkeiden jatkojalostus	0	2
Muiden maataloustuotteiden jatkojalostus	1	2
Maatilamatkailu	0	2
Hevostalouden palvelut	2	3
Polttopuun/hakkeen valmistus ja myynti	2	2
Tilantuotteiden suoramyynti	3	2
Kuljetuspalvelut	0	3
Muut sivuelinkeinot	7	1

Taulukko 1 Vastaajien sivuelinkeinot ja kiinnostus sivuelinkeinoihin

Työvoima

Kyselyyn vastanneilla tiloilla käytettiin muuna työvoimana ylivoimaisesti eniten yhteistyötä muiden viljelijöiden kanssa (14 tilaa) ja myös jatkossa kahdeksalla tilalla oli tarkoitus tehdä yhteistyötä muiden kanssa. Urakointipalveluja käytti kymmenen vastanneista tiloista ja jatkossa niitä aikoi käyttää viisi tilaa. Tilapäistä palkkatyövoimaa käytti kuusi tilaa ja niin ikään kuusi tilaa aikoi myös tulevaisuudessa käyttää tilapäistä palkkatyövoimaa. Vakituista palkkatyövoimaa ei käyttänyt yksikään tila, mutta yksi tila suunnitteli palkkaavansa vakituiseen työsuhteeseen työntekijän. Kolme kotieläintilaa käytti lomituspalveluja ja jatkossa niitä uskoi käyttävänsä yksi tila, (kaksi muuta kotieläintilaa aikoo lopettaa kotieläintuotannon.) Kahdella tilalla ei ollut tarvetta lisätyövoimaan.

Kyselyn kommentit

Kyselyyn vastanneista tiloista 12 kommentoi Orimattilan maatalouden tulevaisuutta. Yhdeksän tilaa ei halunnut kommentoida Orimattilan maatalouden tulevaisuutta. Kommenteissa toistuivat arvelut tilakoon ja eläinmäärien kasvusta, sekä kasvinviljelyn lisääntymisestä ja kotieläintuotannon vähenemisestä. Myös maatalouden nousevat kustannukset, viljelijöiden ikääntyminen sekä kasvava työmäärä aiheuttivat monelle huolta. Orimattilan maatalouden tulevaisuus nähtiin kuitenkin pääasiassa valoisana: erikoistuva tuotanto ja viljelijöiden välinen yhteistyö nähtiin mahdollisuutena kustannussäästöön ja parempaan toimeentuloon.